

ezzel érthetjük meg népiségüket és életüket. A választmány tárgyalásai megállapították, hogy minden német középiskolában két idegen nyelv tanítása szükséges, az orosz nyelvnek kötelező tanítását további tárgyalásoktól tették függővé. A középiskolák újjászervezését illetőleg egységesen nyilvánult meg az a kívánság, hogy a reformot ne bizottságokban készítsék elő, hanem alapszámban *egy ember munkája* legyen, akinek a részletek dolgában természetesen számos szakember közreműködését kell majd igénybe vennie. kf.

Oktató Nők Országos Szövetsége. Több hónapi előkészítő munka után március 20 án tartotta alakuló gyűlését az Oktató Nők Országos Szövetsége a Pedagógiai Szeminárium nagytermében. *Párkányi Norbertné* ügyvezető elnök imertette az egyesület célkitűzéseit és munkatervét. Az alapszabályok elfogadása után *Kirchner Béláné* törvényhatósági bizottsági tag, országos elnök mondott beszédet. Kifejtette, hogy e szövetség nemcsak azért akarja közel hozni egymáshoz az anyagi gondok közt vívódó női oktatókat, hogy helyzetükön segítsen, hanem azért is, hogy a nőoktatókban évtizedek folyamán felhalmozódott szellemi és erkölcsi értékekkel a nemzet kultúrközösségének kincsesházát gazdagítsák. Erre szolgál majd az egyesület 20 szakosztálya. Az új szövetség az alapszabályok belügyminiszteri jóváhagyása után vidéken is megkezdte szervezkedését.

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Társaságunk 1934 május 5-én tartotta 42. közgyűlését a következő tárgysorozattal:

I. *Kornis Gyula* elnök felolvasta *Nemzeti kultúra és világkultúra* című elnöki megnyitóját. (Megjelent a Néptanítók Lapjában, 67. évf., 11. szám, 411—14. lap.)

II. *Gyulai Agost titkár* felolvasta a Magyar Paedagogiai Társaságnak 1933. évi működéséről szóló alábbi jelentését:

Tisztelt Nagygyűlés!

Társaságunk köréből, mint a magyar pedagógiai életnek bizonyos mértékig centrális tudományos órhelyéről, figyelemmel kísérve a pedagógiai mozgalmakat, melyek a világháború után, 15 év óta körülöttünk jelentkeznek, határozottan mindjobban pezsdülő életet, lendülő irányzatot állapíthatunk meg az utóbbi 4—5 esztendőben. Ez a lendület a kedvezőtlen gazdasági helyzet ellenére is tagadhatatlan. Jelenségei a nevelés és oktatás ügye iránti érdeklődésnek általános növekedésében nyilvánulnak az állami és társadalmi és tudományos életben egyaránt. A nevelők különféle egyesületei, a szülők sokféle pedagógiai célzatú szövetekezései egymásután keletkeznek, pedagógiai szakfolyóirataink szaporodnak, a neveléstudomány, a kultúrfilozófia és a művelő-

dési politika körébe vágó magyar szakirodalom szépen fölvirágozik, az állam is mind sűrűbben erre a kormányzati területre tartozó új feladatokat lát maga előtt fölmerülni s kötelességet érez ezeknek megoldására. A nemzeti jövőnek nevelés útján való céltudatos alakítása mind nagyobb perspektívát tár föl maga előtt.

Az 1933. év ilyenfajta külső, saját kereteinken kívül eső jelenségeiből, Társaságunk voltaképeni életének hátteréről, itt egészen röviden csak azokat említém meg, melyek — ha esetleg távolabbról is, de mégis valamilyen módon — kapcsolatban vannak Társaságunkkal, tagtársaink és munkatársaink révén. Ilyen jelenségek gyanánt először is a pedagógiai és evvel rokontárgyú irodalom elég gazdag terméséből emelek ki néhány nagyobb művet, melyeknek kiváló jelességei és érdemei Társaságunkra is fényt derítenek. Elsősorban szeretett elnökünknek két nagyobb alkotására gondolok. *Az államférfi* című kétkötetes monografiájára, mely a politikai lélek vizsgálatát adja, de melyben nevelői és kultúrpolitikai gondolatoknak nagy sokasága is kibontakozik — *sub specie aeternitatis* — a jövő nemzedékek számára. Amily hatalmas alkotást jelentett e nagy mű nemcsak a magyarság, hanem meggyőződésünk szerint az egész világ politikai irodalmában, olyan nagy örömet keltett kiválósága, sikere és hatása. Társaságunk kebelében is. Nagy tisztelettel hajlunk meg elnökünk e fényes irodalmi alkotása előtt ez alkalommal is. Elnökünk nagy tudása, utólérhetetlenül erős akarata és csodás munkabírása ugyanazon év leforgása alatt még egy hasonlóan érdekes, lebilincselő könyvével, egészen határozottan pedagógiai és kultúrpolitikai tárgyú tanulmányainak egy nagyobb gyűjteményével ajándékozta meg irodalmunkat. E tanulmánygyűjtemény *A kultúra válsága* címet viseli s benne az átfogó magas kultúra egyik leghivatottabb képviselője állítja föl a gazdasági romlás következtében beállott szellemi válság mérlegét a nélkül, hogy a pesszimizmus mérgezett levegőjét engedné eláramlani lelki világunk felett. Az elmúlt év e két nagy irodalmi alkotására gondolva, mindnyájunk nevében hódolattal adózom hát e helyütt elnökünk magas szellemének és fényes elméjének, s szerencsésnek mondom Társaságunkat, hogy az ő vezetése alatt folytathatja kulturális működését.

E-nagyvonalú alkotások mellett Társaságunk szellemi tőkét gyarapították a lefolyt társasági év folyamán néhány kizárólagosan szakmunkán, így Wessely Ödön pécsi egyetemi tanárnak, Társaságunk adelnökének teljesen új feldolgozásban megjelent *Pedagógia*-ján és Mitrovics Gyula debreceni egyetemi tanárnak, rendes tagtársunknak *A neveléstan alapvonalai* című nagyobb művén kívül Balassa Brunó, Drozdy Gyula, Frank Antal, Imre Sándor, Kemény Ferenc, Nemesné Müller Márta, Olay Ferenc, Szemere Samu, Szenes Adolf, Vincze Frigyes rendes tagtársainknak s még másoknak önállóan megjelent, pedagógiai tárgyú kisebb-nagyobb könyvei és tanulmányai is, melyek

a félszáznál többet kitevő multévi pedagógiai tárgyú könyvtermésből kiválnak.

Társaságunknak mint tudományos pedagógiai fórumnak jelent további örömet a szegedi polgári iskolai tanárképző főiskolával kapcsolatos gyakorló iskolának Szenes Adolf tagtársunk kezdeményezésére s az ő irányításával megindult, didaktikai monografiákat tartalmazó kiadványsorozata is, amelyből eddig — nagyobb részét a mult év folyamán — 8 kötet jelent meg s amely a polgári iskolának, e speciális magyar iskolatípusnak a munkaiskola szellemében való didaktikáját kívánja rendszeresen kidolgozni.

Nem hagyhatom végül említés nélkül Hajdu Jánosnak *Eötvös József báró első minisztersége* című, a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelent jeles neveléstörténeti monografiáját sem, melynek szerzője egyelőre csak külső tagja és munkatársa ugyan Társaságunknak, de fejlődésében határozottan Társaságunk volt nagynevű elnökének, jelenleg tiszteleti elnökének, Fináczy Ernőnek kiváló neveltje és tanítványa s tanításainak letéteményese.

Hasonlóképen rendezetes jelenségnek tekiuthetjük a magunk szempontjából néhány pedagógiai tárgyú új folyóiratnak megindulását vagy újraeledését. Ezúttal olyanokra gondolok csak, melyeknek létrejötte vagy irányítása Társaságunk tagjainak munkája és érdeme. Szívesen üdvözöljük e téren a Weszely Ödön tagtársunk főszerkesztőségével újraindult *A Gyermek*, illetőleg most *A Gyermek és az Ifjúság* című folyóiratot és az ugyancsak a szegedi gyakorló polgári iskolának Szenes Adolf tagtársunktól kezdeményezett *A Cselekvés Iskolája* című didaktikai havi folyóiratát. Társaságunk mindezekben a mozgalmakban örömmel ismer rá — egyéb kedvező jelenségek eredményei mellett — a maga közel félszázados tudós törekvéseinek hatására is.

Ha így körülbekintve a mult év életében, megállapítjuk a kapcsolatokat, melyek Társaságunk tagjai s a pedagógiai mozgalmak és jelenségek között fennállának, nem érzi végül Társaságunk magától egészen idegennek — vagy legalább is nagy érdeklődéssel szemléli — azt a mozgalmas és eleve kormányzati tevékenységet, mely a lefolyt évben a magyar kultúrpolitika különböző területein megindult, főleg pedig azt a nemzeti programot, mely a magyar nevelés egyik legjelentősebb részének, a középiskolai oktatásnak terén megindított reformban, az idevágó törvényjavaslatban s annak különféle fórumok előtti, végül parlamenti tárgyalásában nyilvánult meg. Mint a magyar nevelésügyi tudós fórumok legrégebbike, nagy megelégedéssel láthatta Társaságunk, hogy ez ügy alakulásában, az idetartozó kérdések tárgyalásában, a törvényjavaslat kialakulásában és tökéletesedésében. — természetesen Társaságunk szellemét és hagyományait is érvényesítve, illetőleg annak consensusától kísérve — mily előkelően irányító, sőt döntő szerep jutott Társaságunk szeretett elnökének.

Az említett jelenségeknek és tényeknek mint Társaságunk elmúlt évi élete háttérének előrebocsátása után tulajdonképeni feladatomra térve, röviden beszámolok Társaságunk múltévi szoroson vett saját működéséről, mely folyóiratunk kiadásában, a Magyar Pedagógiai Lexikon II. kötetének előkészítésében és kidolgozásában, felolvasó ülések rendezésében, a Társaság keretében alakult Magyar Montessori-Egyesület tevékenységében, továbbá új tiszteleti és rendes tagok választásában nyilvánult.

Folyóiratunk 1933-ban 42. évfolyamát élte. Terjedelme — sajnos — egy évvel ezelőtt elhangzott panasom és S. O. S. kiáltásom ellenére is, az előző évi 12 ívről csak 12½ ivre emelkedett. Érdeklődéssel várjuk e tekintetben annak az akciónak eredményét, melyet a tudományos folyóiratok fölségítésére és fölvirágoztatására vonatkozólag a Tudományos Társulatok Szövetségének Magyar Zoltán rendes tagtársunk elnöklésével megindult tanácskozása kilátásba helyezett.

Folyóiratunk szerkesztősége hősiesen törekedett e szűkre szabott, 12½ ivnyi területen is biztosítani a Magyar Paedagogia régi jó hírnevét s a tartalom lehető legjobb minőségével ellensúlyozni a terjedelem fájdalmasan csökkent mennyiségét. Folyóiratunk 7 nagyobb tanulmányt közölt, köztük 4 rendes tagtársunknak székfoglaló értekezését s elnökünknek egy évadkezdő, elnöki megnyitótul szolgált, jubiláris érdekű nagy tanulmányát az 1883. évi középiskolai törvény létrejöttének félszázados évfordulója alkalmából. A többi nagyobb dolgozat is érdekes nevelésméleti és didaktikai, részben programmatikus jelentőségű tárgyakról szólt. Volt még 5 önálló közleményünk külföldi nevelésügyi témákról, ismertetésünk 23 hazai és 17 külföldi könyvről, rövid jellemzésekkel kísért bibliografiánk az 1933. évi magyar nyelvű pedagógiai könyvtermésről, körülbelül félszáz könyvről és füzetről, köztük olyanokról, melyeknek részletesebb ismertetése még következni fog. 8 vegyes, pedagógiai tárgyú cikk, a Társaság 6 hivatalos közleménye és a Petz Gedeon rendes tagtársunknak mint nagy nevelőnek 70. életéve betöltése alkalmával történt ünnepléséről szóló részletes közlemény egészítette ki folyóiratunk 42. évfolyamának tartalmát. E szűk keretek között is változatos és becses tartalom a folyóirat 38 munkatársának tollából került ki.

Jelentésem e részénél legyen szabad hő óhajtasomat kifejezni aziránt, bár módunk lehetne a következő évben folyóiratunk sorsának terjedelmre nézve kedvezőbb alakulását megállapítani.

Minden tudományos társaság törekszik főleg működése maradandó eredményeiben, irodalmi kiadványaiban élni ki a maga speciális életfeladatát. Azért nekünk is megelégedésünkre szolgálhat, hogy a lefolyt esztendőben befejezésre jutott a Társaságunk megbízásából Fináczy Ernő tiszteleti elnökünknek és Kornis Gyula elnökünknek közreműködésével Kemény Ferenc rendes tagtársunktól szerkesztett Magyar Pedagógiai Lexikon befejező, II. kötetének kézírata s megtörtént, részben nyomdai

elkészítése is. Ezzel a II. kötetrel, melynek megjelenése immár csak napok kérdése, oly művet teremtettünk meg és adtunk a magyar művelődésnek, mely a neveléstudomány érdekeit szolgálva, bizonyára Társaságunk erkölcsi súlyának, jelentőségének is gyarapodására fog szolgálni.

Üléseink száma 1933-ban összesen 8 volt, ezek közt egy évi nagygyűlés, a 41. Társaságunk alapítása óta és 7 felolvasó ülés. Az üléseken 2 elnöki megnyitó és 14 felolvasás került tárgysorra, köztük 4 székfoglaló és 1 ünnepi megemlékezés Montaigne Mihály születésének négyszázados évfordulóján. Előadást tartottak: elnökünk, Kornis Gyula 2 ízben, *Esztétikai nevelés és művészetpolitika* címen elnöki megnyitóul és *Az ötvenéves középiskolai törvényről*, mely utóbbi jubiláris jellege mellett nagy-szabású tanulmány volt az 1883:XXX. törvénycikk születésének félszázados évfordulóján; továbbá rendes tagtársaink közül Bog-nár Cecil, Kiss József, az utóbbi 2 ízben, Lux Gyula, Nemesné Müller Márta, Radák Olga, Somogyi József és Vincze Frigyes, külső tagtársaink közül Boda István, Herodek Károly, Horn József, Kovács Rezső és Temesy Győző. Előadásaik tárgyai széles skálában, részben általános nevelésléleleti, részben nevelés-történeti és kultúrpolitikai, didaktikai és szervezettani kérdések voltak. Az előadások egy része a Magyar Paedagogiában is meg-jelent, más részük rokon folyóiratokban látott napvilágot. Ülé-seink látogatottsága a lefolyt évben sem csökkent és kielégítő volt.

Társaságunk felolvasó ülésekben nyilvánuló munkaprogram-májához kapcsolódnak a Társaság keretében működő külön szak-bizottságnak, a Magyar Montessori-Egyesületnek felolvasó ülései, melyeknek száma 1933-ban három volt. Ez ülésekkel indult meg Társaságunk e szakosztályának munkássága a nyilvánosság előtt. Az első ülésen, 1933 januárjában az azóta tragikus módon el-húnyt kiváló rendes tagtársunk, Kenyeres Elemér mint a szak-bizottság ügyvezető alelnöke vázolta a Montessori-mozgalom pedagógiai jelentőségét, Kiss József tagtársunk mint a szak-bizottság titkára pedig az Egyesületnek a Montessori Mária esz-méinek terjesztésére irányuló programját ismertette; a már-ciusi ülésen Burckhardt-Bélaváry Erzsébet, az egyetlen tényleg működő magyar Montessori-iskola vezetője, a novemberi ülésen pedig Königes Celta tanárnő tartottak szakelőadást. Ez utóbbi ülésen újította föl Kiss József a korán-elhunyt Kenyeres Elemér-nek mint az Egyesület ügyvezető alelnökének és a Montessori-eszmék tevékeny harcosának emlékezetét. Érdeklődéssel és szép reményekkel tekinthetünk az újonnan alakult szakosztály további működése elé.

Társaságunk 1933: évi életének további részlete, melyről kötelességszerűen beszámolni óhajtok, az az értékes gyarapodás, mely tiszteleti tagjaink sorát néhány, pedagógiai érdemekben is gazdag közéleti férfinak megválasztásával növelte, a rendes tagok zárt sorát pedig a néhány tag elhúnytával megüresedett rendes tagsági helyek betöltésével ismét 100-ra egészítette ki.

1933 május 20-án 41. nagygyűlésünk az elnökség javaslatára egyhangúlag a Társaság tiszteleti tagjává választotta a külföld jelesei közül *Giovanni Gentile* volt olasz közoktatásügyi minisztert s ilyen minőségében nemzetünk önzetlen barátját, jelenleg a római egyetemen a filozófia tanárát. Gentile, mint az olasz neoidealizmus filozófiai és pedagógiai gondolatainak megalapozója, a *legge Gentile* néven ismert s az egész olasz köznevelést átszervező oktatásügyi törvény megalkotója s a mellett kiváló filozófiai és pedagógiai író, szorosan vett tudományszakunknak is nagyjai közé tartozik.

A magyar pedagógiai életnek s egyben a közéletnek is jelesei közül ugyanakkor tiszteleti tagokká választotta Társaságunk:

Hanauer István váci megyés püspököt, a Katolikus Tanügyi Tanács elnökét, aki a Szent Imre-kollégiumok nevelői gondolatának népszerűvé tételével és mintaszerű szervezésükkel a magyar főiskolai ifjúság erkölcsi nevelése körül nagy érdemeket szerzett; továbbá

Ravasz László dunamelléki református püspököt, napjaink egyik legkiválóbb szónokát, költői lelkű filozófust és esztétikust, ki főképen szónoki műveiben pedagógiai kérdésekkel is foglalkozva, nagy hatással szolgálja a magyar nemzetnevelés érdekeit.

Ugyancsak egyhangúlag megválasztotta 1933. évi nagygyűlésünk a megüresedett rendes tagsági helyekre a következő magyar pedagógusokat:

Domokos Lászlóné budapesti leányliceumi igazgatót, az újabb nevelési törekvésekről szóló számos dolgozatnak szerzőjét, ki a gyermekfejlődéstani alapon álló Új Iskola megalapításával az újabbkori magyar nevelésügyi reformkísérletí mozgalmakban jelentős szerepet játszik;

Tettamanti Bélát, a neveléstörténet magántanárát a szegedi egyetemen, folyóiratunk munkatársát, ki számos pedagógiai dolgozatával, köztük a személyiség nevelésének magyar elméletéről szóló nagyobb tanulmányával s a Magyar Paedagogia 40 év-folyama szakszerű repertoriumának elkészítésével szerzett Társaságunk körül kiváló érdemeket.

Újonnan választott tagtársainkat tisztelettel üdvözlöm ez alkalommal Társaságunk nevében s szívesen várjuk őket székfoglalóra felolvasó asztalunkhoz, hogy a Társaság teljes jogú tagjaivá avattathassanak.

Jelentésem befejező része azokra a fájdalmas veszteségekre vonatkozik, melyek bennünket 1933-ban néhány tiszteleti és rendes tagtársunk elhunyásával értek.

Bár a lefolyt évben aránylag kíméletes volt a zord halál Társaságunkkal szemben, nem kicsiny a veszteség, melyet elszemvedni kénytelenek voltunk s nem csekély a fájdalom, mely e veszteségek nyomán kél lelkünkben. Néhány oly jelesünket sirattuk el tagjaink sorából az elmúlt év folyamán, kik nemcsak kiváló tudós egyéniségükkel és nagy érdemeikkel szolgáltak

valódi díszére Társaságunknak, hanem akiket különösen meleg érzelmi kapcsolatok is bensőségesen fűztek hozzánk.

A tiszteleti tagjaink sorából elhunyt *Pauler Ákosnak* aránylag korai halálával, ki mint rendes tag 1905 óta, mint tiszteleti tag 1932 óta tartozott Társaságunk ékességei közé, nemcsak a mi szűkebb tudós egyesületünket, hanem az egész magyar tudományosságot és az egyetemes európai tudós világot is olyan veszteség érte, melyet jelentőségéhez képest mély és őszinte fájdalommal kísérni igen, de a nyomán a maga nemében támadt űrt betölteni, nagy szellemének hiányát pótolni egyhamar alig lehet. Nemes élete eleven nevelői példa volt. Magas eszményeknek élt, melyeknek kialakulása már akkor megindult lelkében, mikor még vele úgyszólván együttélt ifjúságom napjaiban mint kezdő fiatal gimnáziumi tanárnak módomban volt — inkább úgy mondom: szerencsém volt — a leendő kiváló tudós egyéniségnek, számos egykori tanítványom közül a legnagyobb s legkiválóbb szellemnek nevelésében szerényen résztvenni. Magas eszményeknek élt, melyeknek az igazság, szépség és jóság kategóriái szerint való értékéről világnézetének többszöri változásai közben s az ebből eredő lelki harcok folyamán filozófiai elmélkedése, logizmus a győzte meg őt. Aligha élt még magyar filozófus, ki szenvedélyesebben törekedett volna a mindenség rejtett világába bepillantani, a valóság ősforrásával a kapcsolatot megtalálni és ily módon személyiségét kialakítani. Élete második szakaszának sok belső küzdelem utáni határozott állásfoglalása világnézet tekintetében, ami végül teljes biztonságot és megnyugvást jelentett neki minden kétség és kísértés gyötrő kérdéseivel szemben, tette őt nagy pedagógiai egyéniséggé, kinek szuggesztív hatása tanítványain át még sokáig élni fog a magyarság szellemvilágában. A világnézet kérdése, ez a nagy neveléstani probléma, az ő életének is főproblémája, volt az, mely *Pauler Ákos*t annak idején, több mint egy negyedszázaddal ezelőtt Társaságunk felolvasó-asztalához is elvezette. Erre a velünk való szoros társasági kapcsolatára is gondolva teszem le ez alkalommal emléke előtt Társaságunk kegyeletének e néhány szóvirágból álló koszorúját.

Tiszteleti tagjaink sorából 1933-ban elragadta a halál *Takáts Menyhért* jászói prépostot is, ki 1904 óta, egy emberöltőn át ékesítette nevével s érdemeivel Társaságunkat. *Takáts Menyhért*, mint 3 évtizednél hosszabb időn át a magyar közoktatás terén nagyérdemű jászói premontrai tanító kanonokrendnek kiváló képességű, nagy szervező tehetségű s valóban nevelői gondolkodású vezére, amellettt egykor a nagyműveltségű magyar gimnáziumi tanárnak és igazgatónak mintaképe, oly nevet biztosított magának utolsó félszázadunk művelődéstörténetében, mely méltán avatta őt tiszteleti tagjaink díszes sorában is a legtiszteltek közé. A fájdalmas csapások, melyek lelkét a vezetése alatt állott tanítórend működési területének, az ország északkeleti megyéinek trianoni elrablásával élete alkonyán érték, oly sebet

ütöttek nemes szívéen, mely sohasem gyógyult be többé, melynek mártírja volt és maradt végső éveiben és halálában is. Nevét Társaságunk nemesak mint pedagógiai érdemekben gazdag tiszteleti tagjáét, hanem mint a magyar művelődéstörténetben is szereplő kiváló magyar egyházfejedelmek méltó utódáét és a magyarság egyik nemes mártírjáét is fogja említeni évkönyveiben.

Elhúnyt végül tiszteleti tagjaink közül, a külföldiek sorából, *Mlle Marie Dugard*, a párizsi Lycée Molière leánynevelő-intézetnek volt tanára és igazgatója, ki századunk első éveiben baráti kapcsolatokat tartva fönn az 1900. évi párizsi világiállítás magyar kulturális osztályában megismert magyar pedagógusokkal, főképen a magyar nőnevelés ügyének lett kitűnő ismerőjévé s jó hírének terjesztőjévé hazájában, akkor, mikor a magyar ügyeknek — úgy politikai, mint kulturális kérdésekben — az akkor még bécsi lelkű, fekete-sárga diplomáciánk szelleme szerint alig volt jóindulatú képvisellete és még kevésbé propagandája, Marie Dugard, aki a magyar leánynevelésről Párizsban előadásokat tartott s akinek a francia leánynevelés századeleji reformálásában és szervezésében előkelő szerepe volt, ilymódon mint a magyar nemzetnek s a magyar iskolának lelkes barátja és mint hazájának jeles pedagógiai munkása, méltóan foglalt helyet Társaságunk tiszteleti tagjai sorában. Elhúnytát őszintén fájlaljuk s emlékéét kegyelettel jegyezzük föl Társaságunk történetében.

Fájdalommal kell beszámolnom azokról a veszteségekről is, amelyek rendes tagjainknak sorait sujtották a lefolyt esztendőben.

Suppan Vilmos rendes tagtársunknak és könyvtárosunknak, a Budapesti Kereskedelmi Akadémia nyug. igazgatójának elhúnytával egyik alapítója s legrégebbi oszlopa dőlt ki Társaságunknak. Kezdetől fogva, 41 éven át tagja volt Társaságunk elnökségének. Munkájával és tanácsaival, folyóiratunkba írt dolgozataival a legújabb időkig, lankadatlan érdeklődésével, üléseinken való rendes és pontos részvételével állandóan, mindvégig támogatta Társaságunkat és törekvéseinket. *Suppan Vilmos* az utolsó félszázad egyik legbuzgóbb, igen sokoldalú pedagógusa és tanügyi munkása volt. Átfogó pedagógiai műveltségét kedvezően alakította életpályájának változatos menete, mely a műegyetemi tanársegédi működésből kiindulva a székelyudvarhelyi reáliskola, majd a Paedagogium tanári katedráján s az első magyar tanítói árvaház szervező-igazgatói állásán keresztül elvezette őt a közoktatásügyi miniszteri referens s a közoktatási tanácsi állandó előadó minőségéhez, majd a magyar nőnevelés előkelő állomáshelyeire: a budapesti áll. felsőleányiskola igazgatói s a magyar felsőleányiskolák miniszteri biztosi székébe és végül a Budapesti Kereskedelmi Akadémia igazgatói stallumába. Mindenütt szervező és alkotó munkát végezve, valóban pedagógiai szakértelemmé fejlődött általános tudása. Társasá-

gunk éppen azért mindvégig nagy tiszteletben tartotta Suppan Vilmos pátriárkai alakját és úgy tekintett rá, mint olyan tiszteletreméltó egyéniségre, kinek a pedagógiai pálya nem pusztán kenyérkereset forrása, hanem valóban szíve ügye is volt, s kit valódi lelki szükséglet és eszményi felfogás vitt a nemzetnevelői hivatás rögzös pályájára. Nemes emlékét mindenkor híven ápolni fogja Társaságunk.

Éppen olyan nagy veszteség volt reánk nézve *Kenyeres Elemér* rendes tagtársunknak, a Társaságunk keretében működő Magyar Montessori-Egyesület ügyvezető alelnökének, az ifjabb pedagógusnemzedék kitűnően képzett, agilis, tevékeny, erélyes és nagymunkásságú képviselőjének, Társaságunk egyik legértékesebb munkásának korai, váratlan és tragikus elhúnyta. Különösen fájdalmas feladat volt számomra, mikor ravatalánál, a Társaság elnökségének megbízásából búcsúszván tőle, a dolgok természetes rendjétől eltérően a pályája végéhez ért tanár mondott végső istenhozzádót viruló sorban állott volt kedves tanítványának, az idősebb férfiú jóval ifjabb barátjának. Az elhúnyta miatt érzett fájdalom annál mélyebb volt mindnyájunk szívében, mentől nagyobb öröm volt látnunk az utolsó évtized folyamán állandó fejlődését s azt a tudós szenvedélyét, mellyel a gyermekpszichológia és kisednevelés rejtelseinek kutatásában s az új nevelői mozgalmak tanulmányozásában és vizsgálatában a legnagyobb odaadással és kitartással elmélyedt, hogy sok becses eredményt hozzon felszínre a neveléstudomány számára. A magyar tanügynek és a nevelésügyi irodalomnak fáradhatatlan és értékes munkását becsültük benne mindannyian, jelességeiért örömmel valloítottuk őt Társaságunk tagjának s emberi erényeivel, egyenes és határozott jelleménél és tiszta érzelmvilágánál fogva is, közel állott szívünkhöz. Minden törekvésünkben velünk volt, mindenkor lelkesen, odaadóan és önzetlenül állította munkásságát Társaságunk tudós céljainak szolgálatába s ezért mindnyájunk szerető kegyelele kísérte őt korai sírjába. Emléke mindig élni fog közöttünk.

Végül meg kell emlékeznem ezúttal *Hajnóczy József* volt rendes tagtársunknak, nyug. tanfelügyelőnek elhalálzásáról is, kit a Mindenható akarata megszállt területen már három évvel ezelőtt, 1931 májusában elszóllított közülünk, úgy azonban, hogy a Lócsén régóta elvonultan élő aggastyán, örök eltávozása az elrabolt magyar területekkel való érintkezésünk nehézségei miatt csak nemrégiben, néhány hónappal ezelőtt jutott tudomásunkra. Hajnóczy József a régi tisztos tanfelügyelői gárdához tartozott. Bár a tollat is forgatta s különösebben történeti érdeklődésű és műveltségű férfiú volt, mégis kevésbé pedagógiai írói és tudósi minőségében, hanem inkább mint a magyar népnevelés ügyének lelkes gyakorlati embere, a magyar elemi oktatás odaadó gondozása, lehető javítása, színvonalának emelése által alapította meg jó hírnevét a világháború előtt nemzetiségi vidékeken eltöltött hosszú szolgálatában. Társaságunk is

ezekért a gyakorlati pedagógiai érdemekért választotta őt már főnállásának második évében, 1893-ban rendes tagjai sorába s mint e téren jeles férfinak jegyzi föl emlékét évlapjaiban.

Kérem a t. Nagygyűlést, méltóztassék elhatározni, hogy a jelentésben említett tagtársaink elhúnytá miatti fájdalunknak mai ülésünk jegyzőkönyvében adjunk kifejezést.

Végül tisztelettel javasolom a tek. Nagygyűlésnek, hogy jótévőinknek: a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak, a Magyar Tudományos Akadémia elnökségének és Budapest székesfőváros polgármesterének a Társaságunknak nyújtott anyagi és erkölcsi segítségért jegyzőkönyvi köszönetet szavazni méltóztassék. Egyben tisztelettel kérem jelentésem elfogadását és jóváhagyó tudomásul vételét.

A közgyűlés tudomásul vette a titkár jelentését, határozattá emelte a benne foglalt indítványokat s az elnök javaslatára köszönetet mondott a titkárnak a gondosan megszerkesztett és lendületesen megírt jelentésért, valamint a Társaság érdekében kifejtett buzgó tevékenységéért.

III. *Frank Antal pénztáros* bemutatta a Magyar Paedagogiai Társaságnak 1933. évi zárószámadását, *Kemény Ferenc* pedig a Számvizsgáló Bizottság nevében jelentette, hogy a Társaság pénzkezelését a felülvizsgálat során teljesebben találták.

A közgyűlés tudomásul vette a zárószámadást és a jelentést, a pénztárosnak megadta a felmentvényt s az elnök indítványára köszönetét fejezte ki *Frank Antal* pénztárosnak, valamint a Számvizsgáló Bizottság tagjainak, hogy lelkiismeretesen gondozták a Társaság anyagi ügyeit. Egyúttal *Kemény Ferenc* javaslatára köszönetet mondott a közgyűlés azoknak a rendes tagoknak, akik önkéntes tagdíjfizetésükkel hozzájárultak folyóiratunk kiadásának megkönnyítéséhez.

IV. *Frank Antal pénztáros* bemutatta Társaságunk 1934. évi költség-előirányzatát. A közgyűlés ezt egyhangúlag elfogadta.

V. Az elnökség javaslatára a közgyűlés egyhangú helyesléssel megválasztotta a Magyar Paedagogiai Társaságnak *tiszteleti tagjává* a következőket:

1. *Császár Elemért*, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetemen a magyar irodalomtörténet rendes tanárát, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy-Társaság rendes tagját, a Petőfi-Társaság alelnökét, ki a XVIII. század nagy pedagógiai jelentőségű művelődésének történeti földolgozásával, különösen a magyar tanító szerzetesrendek régi irodalmi nagyjaira vonatkozó történeti kutatásaival s e mellett az újabb középiskolai tanári nemzedék tudományos nevelésével kiváló érdemeket szerzett;

2. *Kélemen Krizosztom* pannonhalmi főapátot, volt kiváló középiskolai tanárt és igazgatót, a csonka hazában ma is hat katolikus középiskolát fenntartó ezeréves magyar bencés-rendnek fejét és vezérét, a magyar pedagógiai életnek nemes barátját és lelkes munkatársát;

3. *Petz Gedeont*, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetemen a német nyelvészet rendes tanárát, az országgyűlés Felsőházának és a Magyar

Tudományos Akadémiának tagját, a budapesti egyetem volt rektorát, a Középiskolai Tanárképzőintézet elnökét, a nagy német idealizmus szellemében kifejlett egyetemi oktatás gondolatának képviselőjét és megtestesítőjét, a nagy nevelőt, kinek a középiskolai tanárság számos nemzedékének tudós kiképzése körül országos érdemei vannak;

4. *Szily Kálmán* vallás- és közoktatásügyi államtitkárt, a József-Műegyetem rendes tanárát, e minőségében a magyar egyetemi oktatás régi hű munkását s ezidőszereint a tanügyi kormány keretében hivatott gondozóját, ki a magyar művelődés életében a fizikai tudomány sikeres művelésével is kiváló érdemeket szerzett.

VI. Végül bejelentette az *elnök*, hogy négy rendes tagsági hely betöltésre vár. Az elnökség javaslatára a közgyűlés egyhangúlag megválasztotta a Társaságnak *rendes tagjává* a következő pedagógusokat és szakírókat:

1. *Friedreich Endre* budapesti kegyes-tanítórendi katolikus gimnáziumi tanárt, a piarista-rend történetíróját, a Magyar Paedagogiának munkatársát, ki régebbi iskolázásunk, főleg XVIII. századi magyar piarista gimnáziumaink történetének kutatásával és feldolgozásával tudós hírnevet és jeles írói érdemeket szerzett magának;

2. *Horn Józsefet*, a felső kereskedelmi iskolai tanárképzőintézet gyakorló iskolájának igazgatóját, kereskedelmi iskolák és tanítóképzők számára írt jeles közgazdaságtani kézikönyveken kívül *A közgazdaságtan tanításáról* szóló nagyobb tanulmányok s más, ebbe a tárgykörbe, továbbá a népművelés metódikája körébe tartozó dolgozatoknak és mintatanításoknak szerzőjét, a Néptanítók Lapjának szorgalmas munkatársát;

3. *Stuhlmann Patrik* c. tankerületi főigazgatót, a gödöllői premontréi-rendi katolikus reálgimnázium igazgatóját, a katolikus magyar nevelésnek és oktatásnak régi, érdemes munkását, az *Etikai problémák* (1912) és *Az ifjúkor lélektana* (1933) című nagyobb munkáin kívül több önállóan megjelent lélektani, neveléstani és didaktikai tanulmány szerzőjét;

4. *Tóth Zoltán* gyógypedagógiai tanárképzőintézeti igazgatót, a Gyógypedagógiai Társaság titkárát, a Vakokat Gyámoló Országos Egyesület előadóját, az *Általános gyógypedagógia* című, irodalmunkban e tárgyra nézve alapvető munka mellett számos, e tárgykörbe vágó magyar és német nyelvű szakdolgozatnak szerzőjét, más pedagógiai folyóiratok mellett a Magyar Paedagogiának is munkatársát.

*

1934 május 19-i ülésünkön *Friml Aladár* elnökölt s a tárgysoron két felolvasás szerepelt. 1. *Fekete József: Grundtvig, „észak legnagyobb nevelője“*. (Megemlékezés születésének 150 éves fordulójára alkalmából.) 2. *Hrabovszkyne Révész Margit: Az orvos segítő munkája a rendellenes viselkedésű gyermekek nevelésében*.

Felelős szerkesztő: *Nagy J. Béla*, felelős kiadó: *Frank Antal*.